

Adecvarea riscului – adevarata creatoare de profit

Daca ar trebui sa aleg o singura notiune pe care sa o aprofundez in calitate de investitor, aceasta ar fi *riscul*. Este asociat cu conotatii negative si asta face ca discutiile din aceasta zona sa fie deseori evitate sau sa fie purtate la un nivel superficial. In realitate, daca intelegi cand, cum apare si mai ales cum iti va influenta investitiile pe care le vei face, iti vor creste semnificativ sansele sa fii un investitor de succes.

Orice teorema investitionala, orice calcul de investitii vorbeste despre un binom: (risc)- (profit/pierdere). Exista doua axiome ale lumii investitiilor pe care este bine sa nu le uitam vreodata:

1. Nu exista profit fara risc asumat.

2. Profitul este direct proportional cu riscul asumat.

Cronologia este clara: prima data asumam un risc asupra capitalul investit si ulterior, daca lucrurile au fost bine facute (analiza bursiera corect aplicata) sau au iesit bine (unii vorbesc si despre inspiratie, fler, noroc etc), vom primi profitul investitiei noastre.

Context

Bunastarea personala contine o componenta, a carei importanta este in crestere in societatea actuala - avutia personala. Aceasta se defineste ca propria colectie de active detinute. Atentie! Un activ este definit ca un bun economic care genereaza venituri financiare. De exemplu locuinta personala este un pseudo-activ. Asta pentru ca nu produce venituri dar anuleaza o cheltuiala (chirie platita).

Activitatea de investitii isi propune sa mareasca colectia de active detinute. Pentru marele public investitional, exista trei optiuni importante: depozitele bancare (bonifica dobanda), imobile (bonifica chirii si crestere a valorii de piata) si investitia bursiera (bonifica castiguri din aprecierea cursurilor de tranzactionare si dividende).

Dobanzile si chiriile sunt venituri relativ predictibile. Depozitele bancare si imobilele detinute ofera un flux de numerar cu valori si momente de intrare predictibile, pe care, in general, le cunosti in momentul initial. Exista totusi riscuri, mai ales de tip sistemic, privind stabilitatea sistemului bancar sau al pietei imobiliare, inasa si unele specifice cum ar fi, de exemplu, solvabilitatea bancii unde s-a constituit acel depozit bancar sau aparitia unor avarii ale imobilului detinut.

Investitiile bursiere sunt altfel. *La momentul initial, nu stii daca, cand si cat vei castiga. Insa statistic, cu cat orizontul de timp este mai lung, produc cel mai mare randament, dintre cele trei posibilitati enumerate mai sus. Ca atare sunt cel mai puternic asociate cu ideea de investitie.*

Riscul in investitiile bursiere

Una din axiomele investitionale spune ca profitul este proportional cu riscul asumat. Pentru a obtine profit trebuie sa ne asumam un risc. Unul mare pentru un profit mare. *Si atunci de ce sa nu ne asumam riscuri cat mai mari, pentru castiguri cat mai mari?*

Raspunsul il obtinem din aprofundarea notiunii de risc. Riscul este in esenta posibilitatea, la momentul investitiei, de a pierde o parte sau tot capitalul investit. Pierderea poate fi produsa din diverse cauze, cele mai frecvente fiind cele economice cum ar fi afaceri care incep sa mearga mai prost, aparitia unui fenomen inflationist accentuat sau politici economice gresite. Exista si motive care tin strict de cauze specifice modului de functionare al pietei bursiere. In aceasta zona, pierderi pot aparea atunci cand nu exista suficiente lichiditate pe bursiera (nu gasesti suficiente titluri in piata la niveluri curente de pret) sau cand piata cunoaste o volatilitate excesiva (fluctuatia continua a cursurilor de tranzactionare, uneori cu amplitudine agresiva).

Riscurile politice, economice si chiar cele specific bursiere sunt cuantificabile si pot fi adresate inclusiv prin notiuni matematice. In plus, exista riscuri de natura psihologica, asa numitul sentiment de piata, care poate fi uneori extrem de subiectiv si de emotional si care poate determina (pe intervale scurte de timp) cotationi bursiere iesite din logica economica.

Riscul reprezinta sansa (realizata) de a pierde

Daca avem 10 incercari si doar una va fi pierzatoare, riscul tuturor celor 10 incercari este de 10%. Atentie insa! Despre risc vorbim intotdeauna in momentul T0 - cel de dinainte de a face o investitie. Seamana oarecum cu acele jocuri ce contin cartonase surpriza si la care, printre multe premii, apar uneori si pedepse. Inainte de a trage un cartonas nu stii ce vei primi, insa stii ca poti fie sa castigi fie sa pierzi.

In loc de incercari putem citi investitii bursiere. Ca atare, prin prisma riscului asumat, atunci cand investeste pe bursa, provocarea pentru investitor provine din aceasta stare de fapt: stii ca un numar de incercari vor fi pierzatoare dar nu vei sti care, decat la final. Mai exact, atunci cand vei vinde.

Momentul vanzarii este cel care poate decide daca o investitie este un succes sau o pierdere

Priviti spre graficele de mai jos – ambele ne arata evolutia indicelui principal al pietei bursiere din Romania, mai exact varianta lui care tine cont si de dividendele incasate de investitori - BET-TR. Surpindem evolutia indicelui in ultimul an (mai 2023-mai 2024) cat si evolutia lui pe parcursul unei perioade de 2 ani si jumatate (primavara lui 2018 pana in toamana anului 2020).

In ambele situatii indicele a crescut, insa drumul, traiectoria sa a fost diferita. In primul grafic, parcursul este unul relativ lin, fara miscari de amploare. In al doilea, miscarile sunt mult mai brutale. Este ceea ce numim volatilitate.

Observam ca un investitor, care cumpara la inceputul graficului si vindea la final, obtinea profit in ambele situatii. Insa, in al doilea grafic exista mult mai multe combinatii in care pretul de cumparare (de intrare) ar fi putut fi mai mare decat un ipotetic pret de vanzare (de iesire), daca investitorul nu putea sau nu dorea sa astepte pana la finalul perioadei. Adica existau mult mai multe sanse de a marca pierderi.

Volatilitatea inalta inseamna miscari mai ample ale cursurilor de tranzactionare, ceea ce inseamna mai multe sanse de a pierde

De ce instrumentele financiare cu volatilitatea inalta nu sunt potrivite investitorilor care cauta un risc scazut?

Este demonstrat prin numeroase studii de psihologie ca aversiunea fata de pierdere depaseste, ca intensitate, dorinta de profit. Masurata, aceasta reactie pare sa fie dubla, mai exact o pierdere de 1000 de lei produce de doua ori mai multa emotie decat castigarea a 1000 de lei. Se pare ca mostenitul instinct de supravietuire joaca un rol important si in balanta risc-castig. Daca simti ca esti intr-o situatie de pierdere exista tentatia (irationala) de a te retrage din acea conjunctura.

Un portofoliu care indica pierdere la finalul zilei, chiar daca ea este potentiala, te va inspira sa iesi din aceasta situatie inconfortabila. Cum poti face asta? Evident prin a vinde, chiar daca asta inseamna sa marchezi pierderea, si a elimina astfel disconfortul psihologic. Si asta, chiar daca argumentele economice care au determinat respectiva investitie raman valide si ar indica mentinerea investitiei...

Aceasta reactie naturala face ca cu cat sunt mai mari oscilatiile preturilor si implicit perioadele de scadere, pierderile potentiale sa fie tot mai puternic resimtite. Daca disconfortul creat nu mai este unul suportabil, investitorul va vinde si nu va ajunge in punctul in care ar fi putut marca profit. Ca atare, daca iti asumi riscuri mari, va trebui ca perceptia acestor riscuri sa fie suportabila, altcumva finalul unei astfel de investitii va fi pierdere marcata atunci cand riscul nu mai este suportabil.

De multe ori, pierderile pe bursa nu provin din alegeri investitionale gresite ci din asumarea unui risc prea ridicat

E plina piata bursiera de afirmatii de genul: "Daca nu as fi vandut, as fi castigat...". Ca atare, sa stii ce risc poti sa iti asumi devine cheia pentru a realiza (nu doar pentru a spera la) profituri mai mari. Alegerea unui nivel de risc prea scazut ar putea sa produca randamente nesatisfacatoare, alegerea unui risc prea mare ar putea sa aduca pierderi.

Adecvarea profilului de risc personal cu nivelul de risc al instrumentelor financiare si al strategiei de investitie este cheia succesului investitional pe termen lung

Din aceasta perspectiva, este important sa ne ghidam dupa cateva principii care sa ne ajute sa actionam intr-un mod echilibrat in balanta risc-dorinta de castig. Mai jos sunt enumerate cateva dintre cele mai importante.

Capcane care conduc catre asumare de risc neadecvat

Excesul de incredere

O serie de mai multe tranzactii reusite, profitabile, poate genera un exces de incredere, ce va determina investitorul sa isi supraestimeze abilitatile sau acuratetea cu care analizeaza informatiile financiare. Investitorii prea increzatori pot sa isi asume riscuri prea mari raportat la profilul lor de risc si la situatia lor materiala. Ignorarea riscului de pierdere si concentrarea doar pe profiturile potentiale este extrem de daunatoare.

Aversiunea fata de pierdere

Dupa cum spuneam, impactul psihologic al pierderii este dublu decat cel castigului. *Aversiunea fata de risc creaza o spaima irationala fata de pierdere*. Investitorii pot sa mentina pozitii potential pierzatoare prea putin timp, vanzand in mod implusiv, fara o argumentare economica sau bursiera obiectiva. Exista si reversul acestei situatii, atunci cand pozitiiile sunt mentinute prea mult timp, chiar daca datele economice ale deciziei de investitie s-au schimbat intre timp (in speranta unor reveniri care sa anuleze marcarea dureroasa a pierderii). Un alt comportament nefericit este acela in care se initiaza un exces de tranzactii dupa o pierdere cu scopul de a recupera capitalul pierdut.

Reflexul jucatorului de noroc

Este ceva specific investitorilor cu apetit ridicat de risc si se refera la convingerea gresita ca ceea ce s-a intamplat in trecut influenteaza ceea ce se va intampla in viitor. De exemplu dupa o serie de pierderi un investitor ar putea crede ca un castig este "cuvinit" asumand riscuri suplimentare excesive intr-un mod neaprofundat. Fiecare investitie are o probabilitate independenta de a genera un rezultat pozitiv, ce nu poate fi influentata de rezultatul tranzactiilor anterioare.

Frica si lacomia

Aceste doua emotii determina adesea deciziile de tranzactionare. Frica poate impulsiona investitorii sa vanda prea repede, sa marcheze pierderi nejustificate, in timp ce lacomia este cea care poate duce la mentinerea pozitiiilor prea mult timp (se rateaza un moment bun de vanzare) sau la investirea unui capital prea mare pentru un tip de investitie cu risc neadecvat aceluui investitor. Minimizarea sentimentelor in activitatea de investitii este o conditie importanta a performantei pe termen lung. De exemplu, lacomia este cea care "da sanse" propunerilor de investitii, din social media, cu obiective evident fanteziste sau mincinoase (pentru un investitor avizat), dar care pentru un novice pot fi atractive.

Elementele de mai sus concura la degradarea echilibrului in balanta risc-profitabilitate dorita. **Mentinerea echilibrului riscului asumat este cheia oricarei politici de investitii reusite**. Pentru a realiza un astfel de obiectiv este bine sa enumeram cateva dinspre solutii.

Solutii pentru asumare echilibrata de riscuri

Stabilirea unor asteptari realiste

Asteptarea unor castiguri nerealiste naste dorinta de a asuma riscuri mult prea mari si, ulterior o rezistenta scazuta in fata pierderilor. Multi dintre investitori isi incep aventura investitionala dupa o perioada prelungita de crestere bursiera, atunci cand performanta pietei aduce mai multa incredere intr-un deznodamant pozitiv. Insa acest timing de intrare in piata produce deseori setarea unor asteptari prea ambitioase.

Tratarea pierderilor ca oportunitati de invatatare

Pierderile sunt o parte inevitabila a activitatii investitionale pe bursa. Scopul oricarui investitor ar trebui sa fie ca dupa ce aduna castigurile cu pierderile sa obtina un rezultat pozitiv cat mai mare. In loc sa te temi de pierdere, ea ar trebui privita ca o oportunitate de invatare. Poti intelege ce a mers prost si cum iti poti imbunatati strategia de investitii.

Ramai informat dar evita supraincercarea cu informatii

Ramai la curent cu stirile pietei si evenimentele economice. Cu toate acestea, prea multe informatii pot duce la paralizarea analizei bursiere, concluzii contradictorii, imposibilitatea de a actiona. Este bine sa fii pretentios cu sursele de informare, sa le verifici si sa ai incredere in cele care pe termen lung nu livreaza deseuri informationale.

Concluzie

Riscul in investitie este ceea ce trebuie sa oferi pentru a primi. Punand risc pe propriul capital esti indreptatit la recompense.

Insa perceptia riscului este diferita de la individ la individ. Un profil de risc scazut echivaleaza cu o perceptie exagerata a riscului. Atunci cand gradul de disconfort psihologic, de emotie negativa, depaseste nivelul personal acceptabil se va iesi din aceasta situatie prin inchiderea investitiei.

De cele mai multe ori, astfel de vanzari sunt nocive pentru un investitor. Deciziile de investitii ar trebui sa fie bazate exclusiv pe ratione, date economice si dinamica de piata. Pentru acest obiectiv este esential sa intelegi ce inseamna riscul in investitia bursiera si cum poate fi el gestionat.